

Ηθικές πραγματεύσεις στον Γεώργιο Βιζυηνό

Πολιτισμός / Λογοτεχνία - Φιλολογία

Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/233F7nd>]

Ο ποιητής/αφηγητής περιπαίζεται από τις κυρίες στις οποίες δίνει χειρόγραφα ποιήματά του, όπως του αποκαλύπτει η Μάσιγγα: Πόσας είδα να τα πετούν, πριν τα διαβάσουν! και να σε περιγελούν, ενώ προ μιάς στιγμής τα επαινούσαν[395], ενώ ιδιοτελείς αποκαλύπτονται οι κολακείες του κ. Π. για την ποίησή του. Εξάλλου και στη ζωή οι κριτικοί της εποχής δεν αξιολογούν θετικά το ποιητικό έργο του Βιζυηνού[396]. Επίσης, ο κ. Π. όχι μόνο δεν βρίσκει τον ιδανικό ακροατή των ποιημάτων του, αφού ο συγκεκριμένος -ο αφηγητής- ποτέ δεν επισκέπτεται την Καλκούτα, αλλά ούτε η ποίηση τον επικουρεί να διευρύνει την οπτική του πέραν του άκρου του σιγάρου του. Αλλά και η Μάσιγγα, παρόλο την ερωτική περιρρέουσα ατμόσφαιρα την οποία δημιουργεί η ποίηση, δεν οδηγείται στο επιθυμητό, στη συνάντηση με τον αγαπημένο της στην Καλκούτα. Τα ποιήματα, η ποίηση, η τέχνη αποδεικνύονται ανεπαρκή.

Το γέλιο λυτρώνει. Το γέλιο της Μάσιγγας -το εύχο, αρμονικό και εκφραστικό- προκαλεί εξαρχής στην ακοή του αφηγητή ηδείαν εντύπωσιν[397] και αρχίζει να

βλέπει, να θαυμάζει την μικράν μου φίλην με τα ώτά μου μάλλον παρά με τους οφθαλμούς και σε λίγο ο ουράνιος αυτής γέλως εφέρετο ως πνεύμα Θεού επί των υδάτων, καταπραύνων τ' ανυπότακτα στοιχεία, και ηδύνων τον ύπνον της πασχούσης κεφαλής μου[398]. Το γέλιο της φαίνεται να λειτουργεί όπως η τέχνη για τη ζωή, και μάλιστα μια τέχνη ιερών προδιαγραφών, αφού ο χαρακτηρισμός «ουράνιος» και η αναφορά στο βιβλίο της Γενέσεως -και πνεύμα Θεού επεφέρετο επάνω του ύδατος[399]- του αποδίδει ιδιότητες μεταφυσικές και θεουργικές[400]. Αυτή η υπεροχή της ακοής έναντι της όρασης ερμηνεύεται από την κριτική ότι απηχεί τη θητεία του Βιζυηνού στη φιλοσοφία του Πλωτίνου[401] και την άποψη του νεοπλατωνικού φιλοσόφου για την αισθητική υπεροχή της ακοής έναντι των υπολοίπων αισθήσεων[402]. Το γέλιο της λειτουργεί λυτρωτικά για τον αφηγητή.

Η φαντασία καταπραύνει. Ο αφηγητής ευρισκόμενος στην πολυετή εξορίαν της Γερμανίας και μακριά από την ελληνική φύση, τους φίλους και γνωστούς του: φυλακωμένος όπισθεν των παγοσκεπών παραθύρων της αξένου Γερμανίας, ανεκάλουν εις την μνήμην μου τας ειδυλλιακάς εκείνας σκηνάς της παρά τον Βόσπορον ευδαιμονίας· και μετά την τρικυμία ανεβαίνοντας στο κατάστρωμα και απολαμβάνοντας την μεγαλοπρεπή δύσιν (...) εκάθησα παράμερα και κατά μόνας, αναπνέων την ζωογόνον της εσπέρας αύραν και απλανώς ατενίζων προς την δύσιν και αφίνων τας εικόνας της φαντασίας μου να κινώνται κατά βούλησιν[403]. Λίγο πριν λάβει ο αφηγητής τη δύσκολη και οριστική απόφασή του, να μην επισκεφθεί την Καλκούτα, ενεργοποιεί τη φαντασία του, η οποία και του δίνει την «λύση» στο δίλημμά του[404].

Η φυγή επιλέγεται. Οι διαψεύσεις των ηρώων είναι πολλές. Η οριστική όμως διάψευση του αφηγητή μετά την αποκάλυψη του πατέρα της Μάσιγγας ότι η κόρη

του θα παραμείνει εσώκλειστη σε ένα αριστοκρατικό σχολείο του Παρισιού, για να μάθει τους τρόπους της καλής κοινωνίας και να γίνει η μελλοντική κόμισσα κυρία Plumpsiun[405], ακυρώνει το μεγαλύτερο και ουσιαστικότερο ταξίδι που προετοιμάζεται, το οποίο και αποτελεί προέκταση και ολοκλήρωση του «Μεταξύ Πειραιώς και Νεαπόλεως». Στον επίλογό του ο αφηγητής -και απεφάσισα στερεώς και αμετακλήτως και δεν επήγα εις Καλκούτταν[406]- γνωστοποιεί στον αναγνώστη του ως συγγραφέας πλέον ότι τελικά δεν πραγματοποιεί το σχεδιαζόμενο ταξίδι. Η φυγή αυτή δεν του επιτρέπει να διεκδικήσει τον επίγειο Άγγελο του Παραδείσου.

Δάκρυα ρέουν. Αυτό συμβαίνει λίγο πριν τον αποχαιρετισμό (οριστικό;) του αφηγητή με τη Μάσιγγα. Η κοπέλα αγνοεί τις προθέσεις του πατέρα της και χαίρεται για την επικείμενη συνάντησή τους στο Παρίσι και για το μελλοντικό ταξίδι του αφηγητή στην Καλκούτα, αλλά συγχρόνως λυπάται για τον προσωρινό «χωρισμό» τους και την δυσθυμία του αφηγητή, τα δάκρυά της είναι δάκρυα λυτρωτικής χαρμολύπης[407]. Ο αφηγητής όμως γνωρίζει το δυσάρεστο μέλλον της, το οποίο σχεδιάστηκε ερήμην της, και είναι βαρύθυμος, αλλά προσπαθεί να μην της αποκαλύψει την πραγματική του συναισθηματική διάθεση· τα δάκρυα αφήνονται ελεύθερα, όταν πλέον την αποχαιρετά[408]. Τα δάκρυα λειτουργούν απολυτρωτικά για τον συντετριμμένο αφηγητή. Ο χωρισμός αυτός «ερμηνεύεται» από την κριτική ως υποκατάστατο θανάτου[409].

[Συνεχίζεται]

[395]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.50.

[396]Λ. Βαρελάς, «Η υποδοχή των διηγημάτων και των ποιημάτων του (1883-1892)» στο *Μετά θάρρους ανησυχίαν εμπνέοντος Η κριτική πρόσληψη του Γ. Μ. Βιζυηνού (1873-1896)* (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press, 2014)σ.132-152, εδώ. σ.132.

[397]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.37.

[398]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σσ. 37-38.

[399]Γεν. 1, 2.

[400]Μ. Ιατρού, *J. W. Von Goethe – Γ. Μ. Βιζυηνός: μια συνάντηση μεταξύ Πειραιώς και Νεαπόλεως* (Αθήνα: Εκδόσεις Δαίδαλος, 2012)σ.29.

[401]Την επόμενη χρονιά, το 1884, θα δημοσιεύσει την διατριβή του αυτή επί υφηγεσία.

[402]Π. Καλλιγιάς, Γ. Βιζυηνού, *Η φιλοσοφία του καλού παρά Πλωτίνω* (Αθήνα, Εκδόσεις Αρμός, 1995)σ.13.

[403]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.38.

[404]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.59: «Καὶ δι' ἑνὸς τῆς φαντασίας ἄλματος εὐρισκόμην ἐν τῷ μέσῳ τῆς σφριγώσεως τῶν Ἰνδιῶν φύσεως, (...) Ἐπειτα ἐνθυμήθην, ὅτι ὁ Παράδεισος ἐκεῖνος ἦτον ἐστερημένος τοῦ Ἀγγέλου του. Ὅτι ἡ Μάσιγγα δὲν ἦτο πλέον ἡ Μάσιγγα...».

[405]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.59.

[406]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.59.

[407]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.57: «ἐξηκολούθησεν ἡ νεᾶνις νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ γελᾷ, ἐπιμένουσα προφανῶς νὰ φαιδρύνῃ τὴν ἀπηλπισμένην ὄψιν μου (...) καὶ εἶδον δύο δάκρυα κυλίσαντα ἐπὶ τῶν παρειῶν της».

[408]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.57: «ἔσφιξα τὴν μικρὰν αὐτῆς χεῖρα, καὶ ἄφησα τὰ δάκρυά μου ἐλεύθερα, καὶ κατῆλθον χωρὶς νὰ βλέπω τὴν ἀποβάθραν, καὶ ἐρρίφθην εἰς τὴν περιμένουσαν λέμβον. Τὸ σκότος ἦτο πυκνόν».

[409]Γ.Μ. Βιζυηνός, όπ. παρ., σ.πστ´.

<http://bitly.com/1VictNG>